

Sygn. akt IV CSKP 41/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa (...) Funduszu "P." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w D.

przeciwko A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 kwietnia 2021 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 21 stycznia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyła zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym podpunkt a) w
zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu
Okręgowego i uchylił nakaz zapłaty oraz oddalił powództwo, oraz
w podpunktach b), c) i d), a także w punkcie drugim i przekazuje
sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w (...) do
ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 stycznia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) na skutek apelacji pozwanych, wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w E. z 16 października 2017 r.: 1) uchylił pkt 1 tego wyroku w zakresie utrzymania nakazu zapłaty z 14 grudnia 2016 r., co do pozwanego A. sp. z o.o. w B. w zakresie kwoty 999 887,85 zł wraz z odsetkami i w tej części umorzył postępowanie, a w pozostałej części zmienił pkt 1 wyroku w stosunku do tego pozwanego w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty w pozostałej części i oddalił powództwo, zaś w stosunku do pozwanego M. R. zmienił pkt 1 wyroku w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty i oddalił powództwo w stosunku do tego pozwanego; 2) zmienił zaskarżony wyrok w pkt 2 i 3 w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty w stosunku do pozwanej D. R. i oddalił powództwo w stosunku do tej pozwanej; 3) obciążył powoda kosztami procesu za I i II instancję.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne, na których Sąd Okręgowy oparł zaskarżony wyrok. Zgodnie z tymi ustaleniami powód zawarł 3 listopada 2005 r. z Bankiem (...) S.A. w W. generalną umowę o współpracy, której przedmiotem było określenie zasad współpracy, w szczególności w zakresie zapewnienia wsparcia finansowego mikro-, małym i średnim przedsiębiorcom przez umożliwienie im dostępu do kredytów udzielanych przez ten bank. A. sp. z o.o. w O. 7 listopada 2014 r. zawarła z bankiem (...) umowę kredytu rewolwingowego do kwoty 2 000 000 zł z na okres od 7 listopada 2014 r. do 7 listopada 2015 r. W § 6 ust. 1 pkt 5 tej umowy przewidziano, że prawne zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami banku z tytułu umowy stanowi m.in. poręczenie powodowego funduszu o wartości 80% kwoty przyznanego kredytu, jednak nie więcej niż 1 000 000 zł. Tego samego dnia powód zawarł ze spółką A. umowę zatytułowaną „umowa poręczenia”. Na podstawie tej umowy powód podjął decyzję o udzieleniu poręczenia w wysokości 1 000 000 zł, co stanowiło 50 % kredytu bez odsetek, dla banku (...) tytułem zabezpieczenia kredytu, który miał zostać udzielony spółce A. na warunkach określonych w powiadomieniu o warunkowej decyzji kredytowej banku z 6 listopada 2014 r. i umowie kredytu rewolwingowego z 7 listopada 2014 r.

Tytułem zabezpieczenia poręczenia spółka A. wystawiła na rzecz powoda weksel własny *in blanco* z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową, poręczony przez wspólników spółki: M. R. i D. R. oraz przez A. sp. z o. o. w B.. Zgodnie z treścią deklaracji wekslowej z 7 listopada 2014 r. powód miał prawo wypełnić weksel w razie niewywiązania się przez spółkę A. z umowy poręczenia w terminie umownym na sumę odpowiadającą wymagalnemu zadłużeniu łącznie z należnymi odsetkami umownymi i kosztami wezwań do zapłaty określonymi w „Taryfie prowizji i opłat” z tytułu działalności poręczeniowej powoda, kwotami niezapłaconych (zaległych) prowizji określonych w „Taryfie prowizji i opłat” oraz weksel ten opatrzyć datą wystawienia i terminem płatności według swojego uznania. W deklaracji wekslowej poręczyciele wekslowi złożyli oświadczenie, że poręczają solidarnie zobowiązanie wekslowe wynikające z poręczenia udzielonego A. przez powoda.

Również 7 listopada 2014 r. powód oświadczył wobec banku (...), że w ramach projektu „Dokapitalizowanie Funduszy Poręczeniowych na (...)” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego udziela poręczenia spłaty kredytu, który ma zostać udzielony spółce A. zgodnie z warunkową decyzją kredytową banku (...) z 6 listopada 2014 r. i umową kredytu rewolwingowego z 7 listopada 2014 r. na następujących warunkach: 1) kwota poręczenia wynosi 1 000 000 zł, ale nie więcej niż 50% kwoty wykorzystanego niespłaconego kapitału kredytu (poręczenie nie obejmuje odsetek ani kosztów), 2) poręczenie kredytu obejmuje okres od 7 listopada 2014 r. do 7 maja 2016 r., tj. zabezpiecza okres spłaty kredytu, powiększony o 6 miesięcy, 3) zabezpieczeniem poręczenia jest weksel własny *in blanco* spółki A., poręczony przez: M. R., D. R., oraz przez spółkę A. wraz z deklaracją wekslową.

Spółka A. nie spłaciła udzielonego jej kredytu w terminie, co spowodowało skierowanie do powoda przez bank, który zmienił firmę na Bank (...) S.A., pisemnego żądania zapłaty kwoty poręczenia w wysokości 999 887,85 zł. Wezwanie do zapłaty wpłynęło do powoda 4 maja 2016 r. Kwota ta została zapłacona przez powoda przelewem 14 lipca 2016 r. Zgodnie z treścią deklaracji wekslowej powód 14 lipca 2016 r. wypełnił weksel na sumę 999 887,85 zł i opatrzył go terminem płatności 15 lipca 2016 r.

Jeszcze przed wypełnieniem weksla, a także po dokonaniu tej czynności prowadzone były rozmowy pomiędzy powodem i pozwanym M. R. odnośnie do zasad spłaty zadłużenia powstałego na skutek wykonania umowy poręczenia przez powoda względem banku (...). Pozwany M. R. nie kwestionował obowiązku zapłaty. Rozmowy zmierzały do zawarcia ugody, na mocy której zobowiązanie miało zostać spłacone ratalnie, zabezpieczeniem spłaty miał być weksel własny *in blanco* wystawiony przez M. R., D. R. i spółkę A.. Spółka ta 9 maja 2017 r. złożyła do Sądu Rejonowego w O. wniosek o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego. Do wniosku dołączono spis wierzytelności, w którym prezes zarządu spółki - N. R. oświadczył, że uznaje w całości wierzytelność powoda wynikającą z nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w E. 14 grudnia 2016 r., sygn. akt I Nc (...).

Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że postanowienie umowne ograniczające ważność poręczenia do 7 maja 2016 r. skutkowało wygaśnięciem zobowiązania pozwanych z upływem tego terminu. Ten dzień stanowił termin końcowy, którego upływ powodował pozbawienie czynności prawnej skuteczności i po tym dniu powód nie mógł skutecznie dochodzić roszczenia o zapłatę przeciwko pozwanym. Nie można bowiem uznać za czynności zmierzające do uzyskania zaspokojenia skierowanie jedynie wezwania do zapłaty z 29 kwietnia 2016 r., które wpłynęło do powoda 4 maja 2016 r. Zapłata przez powoda nastąpiła bowiem 14 lipca 2016 r., a zatem po upływie terminu wskazanego w umowie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, stronom chodziło o ścisłe oznaczenia okresu, w ciągu którego wierzyciel może dochodzić swej należności od poręczyciela, a uchybienie temu terminowi zwalnia poręczyciela z zobowiązania, bowiem z upływem zastrzeżonego terminu jego zobowiązanie wygasa. Sąd stwierdził, że zastrzeżenie w umowie terminu, w ciągu którego wierzyciel może dochodzić od poręczyciela wykonania zaciągniętego przez niego zobowiązania, może być kwalifikowane jako umowny termin zawity. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że bank (...) żadnej czynności przed sądem ani innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń w okresie od 7 listopada 2014 r. do 7 maja 2016 r. nie podjął, za taką

czynność nie można bowiem uznać wezwania do zapłaty z dnia 29 kwietnia 2016 r. skierowanego do powoda. W konsekwencji, powód uiszczając 14 lipca 2016 r. kwotę 999 887,85 zł, uczynił to po upływie terminu zawitego ustalonego umową, co skutkowało brakiem możliwości żądania zapłaty od pozwanych tej kwoty. Pozwani nie mogą bowiem ponosić odpowiedzialności za czynności poręczyciela dokonane po terminie ustalonym w umowie poręczenia. Pozwani jako poręczyciele nie są zatem zobowiązani do zaspokojenia roszczenia powoda.

Wobec tego Sąd Apelacyjny uznał, że weksel *in blanco* został wypełniony niezgodnie z porozumieniem wekslowym. Jeżeli weksel *in blanco* zostanie wypełniony niezgodnie z porozumieniem, to zobowiązanie osoby, która wystawiła lub poręczyła weksel nie powstanie, co osoba ta może zarzucić odbiorcy weksla bez żadnych ograniczeń. W deklaracji wekslowej wystawca wskazał „że w razie niewywiązania się przez nas z umowy poręczenia w terminie umownym (...) Fundusz P. spółka z o.o. ma prawo wypełnić składany weksel”. Natomiast w umowie ze spółką A. powód zobowiązał się udzielić poręczenia na rzecz tej spółki tytułem umowy kredytu, a spółka ta zobowiązała się ustanowić zabezpieczenia wekslowe wraz z poręczeniem wekslowym. Dokonując wykładni oświadczenia złożonego przez A., Sąd Apelacyjny stwierdził, że z deklaracji wekslowej wynika, że uprawnienie do wypełnienia weksla dotyczyło tylko sytuacji, gdy powód jako poręczyciel w terminie umownym spłaci wierzytelność wystawcy weksla. Ponieważ weksel *in blanco* został uzupełniony niezgodnie z porozumieniem, to zobowiązanie wekslowe wystawcy weksla w ogóle nie powstało.

Sąd Apelacyjny uznał również, iż nie doszło do uznania długu przez pozwanych M. R. i spółkę A.. Złożenie spisu wierzytelności w toku postępowania restrukturyzacyjnego nie stanowi bowiem uznania długu wobec powoda. Pozwani już w zarzutach od nakazu zapłaty kwestionowali swoje zobowiązanie wobec powoda i takie stanowisko prezentowali przez cały czas trwania postępowania sądowego. Natomiast wniosek o restrukturyzację został złożony do Sądu Rejonowego w O. po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty i w tych okolicznościach sprawy nie może być traktowany jako niewłaściwe uznanie długu. W odniesieniu do M. R. Sąd Apelacyjny stwierdził, że pozwany jako

poręczyciel umowy kredytowej prowadził negocjacje co do ugodowego załatwienia sporu. Jednakże uznanie niewłaściwe długu miałoby znaczenie jedynie dla oceny, czy doszło do przerwania biegu przedawnienia. Ponieważ jednak zobowiązanie wekslowe w ogóle nie powstało, to okoliczność ta nie miała żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia. Wadliwe jest zatem stanowisko Sądu Okręgowego, że mimo nieprzedstawienia weksla do zapłaty istniały podstawy do uwzględnienia roszczenia odsetkowego w stosunku do pozwanych M. R. i spółki A. zgodnie z żądaniem pozwu, a to wobec uznania w całości długu w spisie wierzytelności dołączonym do wniosku o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego oraz w oświadczeniach składanych przez pozwanego M. R. w toku negocjacji prowadzonych z powodem przed wytoczeniem powództwa.

W skardze kasacyjnej powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części, tj. co do pkt I.a wyroku w zakresie zmiany pkt 1 wyroku Sądu Okręgowego w E. z 16 października 2017 r. przez uchylenie nakazu zapłaty z 14 grudnia 2016 r. i oddalenie powództwa w stosunku do A. sp. z o.o. oraz w stosunku do pozwanego M. R., a także co punktów I.b, I.c, I.d i II wyroku - w całości. Powód zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego i procesowego, tj.:

1) art. 123 § 1 k.c. oraz art. 353¹ k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz art. 876 § 1 k.c. w zw. art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 160 ze zm.) przez ich błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, iż w przypadku zawarcia przez strony cywilnoprawnej umowy poręczenia terminowego na okres do 7 maja 2016 r. oraz ustalenia przez strony w tej umowie, że doręczenie poręczycielowi przez wierzyciela prawnie skutecznego żądania zapłaty poręczonej kwoty skutkuje powstaniem zobowiązania powoda jako poręczyciela do zapłaty tej kwoty w ustalonym terminie umownym wynoszącym 14 dni roboczych – upływ terminu, na który poręczenie to zostało udzielone, skutkował wygaśnięciem powstałego 4 maja 2016 r. zobowiązania poręczyciela do zapłaty żądanej kwoty poręczenia i w konsekwencji uznanie, że wypełnienie przez powoda weksla *in blanco* w celu

dochodzenia roszczenia zwrotnego nastąpiło niezgodnie z porozumieniem wynikającym z deklaracji wekslowej;

2) art. 65 § 2 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na pominięciu (niezastosowaniu) postanowień § 14 ust. 1 generalnej umowy o współpracy z 3 listopada 2005 r., zawartej pomiędzy powodem a bankiem (...) oraz na pominięciu (niezastosowaniu) postanowień § 1 ust. 2 pkt 2 aneksu nr 2 z 11 lutego 2008 r. do tej umowy, do których to postanowień wprost odsyła pkt 2 ppkt 5 poręczenia z 7 listopada 2014 r. i, w konsekwencji, na zaniechaniu dokonania prawidłowej wykładni warunków umowy poręczenia wiążącej powoda z ww. bankiem, uwzględniającej zgodny zamiar stron oraz cel tej umowy poręczenia przez przyjęcie, że doręczenie powodowi żądania zapłaty w dniu 4 maja 2016 r. nastąpiło już po upływie ustalonego przez strony w umowie końcowego terminu odpowiedzialności poręczycielskiej powoda oraz przez przyjęcie, że doręczenie powodowi żądania zapłaty nie skutkowało obowiązkiem zapłaty przez powoda kwoty poręczenia, gdyż po doręczeniu powodowi tego żądania zapłaty upłynął termin, na który poręczenie to zostało udzielone;

3) art. 123 § 1 pkt 2 k.c. przez jego błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, iż złożenie przez spółkę A. w toku postępowania restrukturyzacyjnego toczącego się przed Sądem Rejonowym w O., sygn. akt V GRp (...) – w ramach sporządzonego spisu wierzytelności – oświadczenia o uznaniu długu, o którym mowa w art. 86 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 814 ze zm.) nie doprowadziło do przerwania biegu terminu przedawnienia roszczenia powoda, z tej przyczyny, iż pozwany w innym postępowaniu zakwestionował fakt istnienia tego długu;

4) art. 88 § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na pominięciu (niezastosowaniu) tego przepisu i w konsekwencji na uznaniu, że spółka A. skutecznie uchyliła się od skutków prawnych swojego oświadczenia o uznaniu długu dokonanego w ramach spisu wierzytelności przez zakwestionowanie faktu istnienia tego długu w innym postępowaniu sądowym;

5) art. 123 § 1 pkt 2 k.c. przez jego błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, iż złożenie przez pozwanego M. R. wniosku z 20 maja 2016 r. o

rozłożenie przez powoda długu tego pozwanego na raty oraz złożenie przez tego pozwanego kolejnych oświadczeń dotyczących warunków zawarcia z powodem ugody pozasądowej obejmującej rozłożenie tego długu na raty nie stanowiło uznania długu przez tego pozwanego w rozumieniu ww. przepisu;

6) art. 382 k.p.c. oraz art. 229 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych jednoznacznie sprzecznych z tymi, które zostały przyznane oraz uznane przez strony postępowania za bezsporne, a przejawiających się w wadliwym ustaleniu, iż termin odpowiedzialności poręczeniowej powoda wynikającej z udzielenia przez powoda cywilnoprawnego poręczenia z 7 listopada 2014 r. stanowił okres spłaty kredytu powiększony o 3 miesiące, to jest upływający 7 lutego 2016 r., pomimo tego, iż z wypowiedzi strony pozwanej na rozprawie 10 października 2017 r. wynika, iż przyznała ona, że zgodnie z jej wiedzą termin ten w porozumieniu zawartym pomiędzy bankiem a powodem został później wydłużony z 3 do 6 miesięcy;

7) art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego faktów, które Sąd ten uznał za udowodnione oraz dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz motywów, dla których Sąd Apelacyjny – wbrew wszelkim dowodom zgromadzonym w sprawie niekwestionowanym przez strony - dokonał ustaleń całkowicie odmiennych od bezspornych ustaleń Sądu I instancji w zakresie określenia terminu odpowiedzialności poręczycielskiej powoda oraz skutków prawnych doręczenia powodowi 4 maja 2016 r. żądania zapłaty kwoty poręczenia.

W odpowiedzi na skargę pozwani M. R. i D. R. wniesli o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi i zasądzenie od powoda kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Nie mogą być skuteczne zarzuty skargi kasacyjnej odnoszące się do ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego. Skarżący stawia bowiem zarzut dokonania „przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych jednoznacznie

sprzecznych z tymi, które zostały przyznane oraz uznane przez strony postępowania za bezsporne” oraz zarzuca, że Sąd ten „dokonał ustaleń całkowicie odmiennych od bezspornych ustaleń Sądu I instancji”. Sąd Najwyższy przypomina, że zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów.

Ponadto zarzut ten w odniesieniu do ustaleń dotyczących terminu obowiązywania poręczenia jest chybiony. Co prawda, stanowisko Sądu Apelacyjnego jest w tym zakresie niezbyt klarowne, ale z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że – według Sądu Apelacyjnego – poręczenie obowiązywało do 7 maja 2016 r., a nie do 7 lutego 2016 r., jak wskazuje powód („Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, postanowienie umowne ograniczające ważność poręczenia do dnia 7 maja 2016 roku (...)” - k. 14 uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

2. Zasadnicza część zarzutów skargi kasacyjnej koncentruje się wokół skutków zastrzeżenia terminu w umowie poręczenia łączącej powoda z bankiem (...) S.A. Sąd Apelacyjny wywiódł, że skoro poręczenie obowiązywało do 7 maja 2016 r., a powód spełnił świadczenie na rzecz banku 14 lipca 2016 r., to nastąpiło to już po wygaśnięciu poręczenia. Bez znaczenia dla tej oceny pozostawało natomiast to, że bank wezwał powoda do zapłaty 29 kwietnia 2016 r., a wezwanie to dotarło do powoda 4 maja 2016 r., czyli jeszcze w okresie obowiązywania poręczenia. Sąd Apelacyjny przyjął, kierując się treścią uchwały Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2016 r., III CZP 19/16, że upływ oznaczonego w umowie czasu trwania poręczenia nie wyłącza obowiązku poręczyciela zaspokojenia roszczenia, którego wierzyciel dochodzi przed sądem, jeżeli powództwo zostało wytoczone przed upływem tego terminu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, skoro strony ustaliły umowny termin zawity ograniczający

ważność poręczenia, a powód nie dokonał przed jego upływem czynności przerywającej jego bieg (art. 123 § 1 pkt 1 i 3 k.c.), to poręczenie wygasło.

3. Dopuszczalność zastrzegania w umowie terminów zawitych *sensu stricto*, których niezachowanie powoduje utratę określonych umownych uprawnień, w tym terminów notyfikacyjnych i aktów staranności, nie powinna być kwestionowana na gruncie zasady swobody umów przewidzianej w art. 353¹ k.c. Dopuszczał ją także Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z 30 czerwca 1980 r. I CR 206/80; z 20 września 2007 r., II CSK 241/07; z 3 lutego 2011 r., I CSK 282/10 i z 23 marca 2017 r., V CSK 449/16. Pogląd Sądu Apelacyjnego, że zastrzeżenie terminu obowiązywania poręczenia udzielonego przez powoda do 7 maja 2016 r. jest w istocie zastrzeżeniem umownego terminu zawitego, po którym zobowiązanie powoda wygasa, jest wobec tego trafny.

4. Uszło jednak uwadze Sądu Apelacyjnego, że w uchwale z 22 czerwca 2016 r., III CZP 19/16, Sąd Najwyższy nie stanął na stanowisku, że zastrzeżenie terminu w umowie poręczenia zawsze oznacza wskazanie ścisłego okresu, w ciągu którego wierzyciel może dochodzić swej należności od poręczyciela, a uchybienie terminowi zwalnia poręczyciela z zobowiązania, skoro z upływem zastrzeżonego terminu jego zobowiązanie wygasa. Wprost przeciwnie, Sąd Najwyższy podkreślił, że w takich przypadkach „o tym, jakie znaczenie przypisać danemu postanowieniu umownemu decydować powinna wykładnia umowy dokonana zgodnie z dyrektywami ujętymi w art. 65 k.c., a więc uwzględniająca nie tylko jej literalne brzmienie, ale i okoliczności faktyczne sprawy, na podstawie których można wnioskować o zamiarze stron i celu umowy”.

W § 14 ust. 1 w zw. z § 7 ust. 4 generalnej umowy o współpracy z 3 listopada 2005 r., zawartej między powodem a bankiem (...) strony postanowiły, że poręczenie bezwarunkowo wygasa, jeżeli bank nie przedłożył żądania zapłaty w terminie określonym jako okres spłaty kredytu powiększony o 3 miesiące. Termin ten został następnie przedłużony aneksem do umowy do 6 miesięcy (§ 1 ust. 2 pkt 2 aneksu nr 2 z 11 lutego 2008 r.). Zatem zgodnie z postanowieniami umowy generalnej o współpracy bank (...) miał obowiązek złożyć „żądanie

zapłaty” powodowi do 7 maja 2016 r. pod rygorem wygaśnięcia poręczenia. Doręczenie żądania zapłaty skutkowało obowiązkiem zapłaty przez powoda na rzecz banku żądanej kwoty w terminie 14 dni roboczych, licząc od daty doręczenia żądania zapłaty (§ 13 ust. 4 generalnej umowy o współpracy). Nie ma wątpliwości, że takie żądanie zostało doręczone powodowi 4 maja 2016 r., a więc przed wygaśnięciem poręczenia. Tym samym, bank dochował wymaganego przez umowę stron aktu staranności w zastrzeżonym terminie, co spowodowało, że poręczenie nie wygasło (§ 14 ust. 1 generalnej umowy o współpracy), a roszczenie banku stało się wymagalne po upływie 14 dni od doręczenia żądania zapłaty, tj. 18 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny, dokonując wykładni łączącej strony umowy, pominął nie tylko jednoznaczną warstwę językową kluczowych postanowień umowy, ale także zaniechał analizy następstw przyjętej w zaskarżonym wyroku koncepcji dotyczącej skutków zastrzeżenia terminu. Według Sądu Apelacyjnego, aby nie doszło do wygaśnięcia poręczenia bank (...) powinien przed 7 maja 2016 r. dokonać czynności, o jakiej mowa w art. 123 § 1 pkt 1 i 3 k.c., która przerwałaby bieg umownego terminu zawitego. W tym ujęciu bank powinien przed tym dniem wytoczyć powództwo o zapłatę, złożyć wniosek o zawezwanie do próby ugodowej lub wszcząć mediację. Jednak po pierwsze, konieczność dokonania takich czynności dla zachowania uprawnień banku w ogóle nie wynika z treści umowy. Po drugie, skoro zgodnie z umową bank mógł złożyć żądanie zapłaty do 7 maja 2016 r., a roszczenie stawało się wymagalne po 14 dniach od doręczenia wezwania do zapłaty, to można postawić tylko retoryczne pytanie, jak w przypadku złożenia żądania zapłaty np. 6 maja 2016 r., bank miałby wytoczyć powództwo jeszcze przed 7 maja 2016 r. Tych okoliczności Sąd Apelacyjny nie wziął pod rozwagę, dokonując wykładni łączącej strony umowy. Uzasadniony jest więc podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c.

5. Trafne są również zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące skutków złożenia przez spółkę A. w postępowaniu restrukturyzacyjnym oświadczenia, o którym mowa w art. 86 ust. 2 pkt 9 prawa restrukturyzacyjnego. Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że tego rodzaju oświadczenie, złożone w postępowaniu restrukturyzacyjnym, ale po wniesieniu w innym postępowaniu zarzutów od

nakazu zapłaty obejmującego wierzytelność umieszczoną we wniosku o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego, nie może zostać zakwalifikowane jako uznanie niewłaściwe długu.

W kwestii uznania niewłaściwego Sąd Najwyższy wypowiadał się już wielokrotnie. Mianowicie, do uznania roszczenia ze skutkiem w postaci przerwania biegu przedawnienia może dojść przez każde zachowanie się zobowiązanego, które choćby nie wyrażało zamiaru wywołania tego skutku, dowodzi świadomości zobowiązanego istnienia roszczenia i tym samym uzasadnia przekonanie uprawnionego, że zobowiązany uczyni zadość roszczeniu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 19 września 2002 r., II CKN 1312/00; z 7 marca 2003 r., I CKN 11/01; z 9 marca 2004 r., I CK 443/03; z 22 czerwca 2004 r., IV CK 443/03; z 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07; z 25 marca 2010 r., I CSK 457/09 i z 16 lutego 2012 r., III CSK 208/11; zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2021 r., I CSK 552/20).

Spółka A. złożyła 9 maja 2017 r. wniosek o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego, do którego dołączono spis wierzytelności, w którym prezes zarządu spółki - N. R. oświadczył, że uznaje w całości wierzytelność powoda, wynikającą z nakazu zapłaty wydanego 14 grudnia 2016 r. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w E., sygn. akt I Nc (...). Stosownie do art. 227 ust. 1 pkt 6 prawa restrukturyzacyjnego wniosek o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego powinien zawierać wykaz wierzycieli z podaniem imienia i nazwiska albo nazwy oraz miejsca zamieszkania albo siedziby, adresu i wysokości wierzytelności każdego z nich, terminów zapłaty, z określeniem, czy wierzytelność objęta jest układem z mocy prawa, czy może zostać objęta układem po wyrażeniu zgody przez wierzyciela oraz czy wierzyciel posiada prawo do głosowania nad układem, a jeżeli nie, to wskazanie z jakiego powodu. Nadto wniosek powinien obejmować wykaz wierzytelności spornych z podaniem imienia i nazwiska albo nazwy wierzycieli, miejsca zamieszkania albo siedziby, ich adresów i wysokości żądanej przez każdego z nich wierzytelności, terminów zapłaty oraz zwięzłym przedstawieniem podstawy sporu (art. 227 ust. 1 pkt 8 prawa restrukturyzacyjnego). Z kolei, według art. 86 ust. 2 pkt 9 prawa restrukturyzacyjnego w spisie wierzytelności

umieszcza się m.in. oświadczenie dłużnika o uznaniu lub odmowie uznania wierzytelności. Jeżeli dłużnik nie uzna wierzytelności jest ona umieszczana w spisie wierzytelności spornych (art. 87 prawa restrukturyzacyjnego). Nie budzi zatem wątpliwości, że w przypadku, gdy dłużnik składa wniosek o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego i w spisie wierzytelności umieszcza określoną wierzytelność, co do której składa oświadczenie, że uznaje ją w całości, to takie oświadczenie, po dotarciu do wierzyciela, stanowi uznanie długu (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.).

Uznanie niewłaściwe występuje bowiem wówczas, gdy wierzyciel zostanie powiadomiony o przekonaniu dłużnika co do istnienia jego długu wobec niego jako wierzyciela, ponieważ oświadczenie takie musi być jednoznacznie skierowane do wierzyciela i musi do niego dotrzeć. Innymi słowy, uznanie roszczenia następuje w razie takiego jednoznacznego zachowania się dłużnika wobec wierzyciela, z którego to zachowania wynika, że wierzyciel wie, iż dłużnik uważa jego roszczenie za istniejące i przyznane (wyroki Sądu Najwyższego: z 7 marca 2003 r., I CKN 11/01; z 9 marca 2004 r., I CK 443/03; z 22 czerwca 2004 r., IV CK 444/03). Natomiast dla skuteczności uznania niewłaściwego nie jest wymagane istnienie po stronie zobowiązanego zamiaru wywołania skutku prawnego np. w postaci przerwania biegu przedawnienia. Istotne natomiast jest to, aby zachowanie zobowiązanego mogło uzasadniać przekonanie osoby uprawnionej, iż zobowiązany jest świadomy swojego obowiązku, a w konsekwencji, by mogło uzasadniać oczekiwanie uprawnionego, że świadczenie na jego rzecz zostanie spełnione.

Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął na tle obowiązującego do 30 września 2003 r. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. z 1934 r., Nr 93, poz. 836 ze zm.) w odniesieniu do umieszczenia wierzytelności w załączniku do podania dłużnika o otwarcie postępowania układowego (wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2004 r., II CK 68/04; zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2008 r., V CSK 416/08; por. jednak odmienne stanowisko zajęte w wyroku Sądu Najwyższego z 25 marca 2010 r., I CSK 457/09).

6. Trafny jest również zarzut skargi kasacyjnej dotyczący oceny zachowania pozwanego M. R. w kontekście art. 123 § 1 pkt 2 k.c. Zachowanie dłużnika, który negocjuje sposób spłaty zobowiązania, a w ramach negocjacji proponuje wierzycielowi rozłożenie zadłużenia na raty, jest typowym przykładem uznania niewłaściwego. Skutków uznania nie unieważnia przy tym zakwestionowanie roszczenia w później wytoczonym procesie. Nie jest zatem uzasadnione stanowisko Sądu Apelacyjnego, kwestionujące uznanie długu przez pozwanego M. R..

7. Sąd Najwyższy nie przesądza przy tym, czy uznanie roszczenia przez spółkę A. oraz M. R. usprawiedliwia uwzględnienie powództwa przeciwko tym pozwanym w całości, w szczególności w zakresie odsetek (jak przyjął to Sąd Okręgowy), ze względu na brak na tej płaszczyźnie zarzutów w skardze kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

8. Ponieważ poręczenie udzielone przez powoda bankowi (...) S.A. nie wygasło, a powód spełnił świadczenie na rzecz banku zgodnie z łączącą go z tym bankiem umową poręczenia, to rozumowanie Sądu Apelacyjnego odnoszące się do odpowiedzialności poręczycieli wekslowych jest wadliwe. Powodowi przysługiwało bowiem roszczenie wobec spółki A. wynikające z zawartej z tą spółką umowy z 7 listopada 2014 r., zatytułowanej „umowa poręczenia”, co oznacza, że wierzytelność zabezpieczona wekslem poręczonym przez pozwanych istniała. Brak było zatem podstaw do przyjęcia, że weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem wekslowym. Przesądza to także o trafności zarzutu naruszenia art. 10 prawa wekslowego.

9. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym podpunkt a) w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego i uchylił nakaz zapłaty oraz oddalił powództwo, oraz w podpunktach b), c) i d), a także w punkcie drugim i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. o kosztach postępowania kasacyjnego.

